

Posudok na diplomovú prácu

Elisabeta Fiedlerová

Rumunská divadelná tvorba po roce 1989

Katedra jihoslovanských a balkanistických studií
Filozofická fakulta, Univerzita Karlova, Praha, 2012

Diplomová práca E. Fiedlerovej na prvý pohľad prezrádza nielen autorkino zaujatie témou, čiže najnovšou rumunskou drámou, ale aj jej veľký rozhľad v tejto oblasti. Celkovo práca prináša informácie o divadelných hrách pätnástich autoriek a autorov, pričom každého z nich predstavuje viacerými hrami. Okrem toho práca prináša aj preklady troch divadelných hier od autorov, vybraných a komentovaných v práci. Ak vezmeme do úvahy, že predmetom práce je súčasná divadelná tvorba, ktorá si získala uznanie na celom svete (podobne ako film), a že táto oblasť literárnej tvorby ešte nebola ani v Rumunsku dôkladne knižne spracovaná, čo znamená, že diplomantka mohla vychádzať len z hodnotení v periodickej tlači, ukazuje sa, že informačná hodnota predloženej práce je jej základným a významným kladom.

Ďalším kladom práce je rozdelenie na skupiny autorov podľa času a typu osobnosti. Prvá časť práce sa venuje autorom, ktorí nastúpili hneď po politických a spoločenských zmenách v Rumunsku z r. 1989, ďalší autori sú veľmi nápadito rozdelení do skupín podľa pôvodnej alebo prevažujúcej profesie – režisér, divadelný kritik či teoretik a pod. Mohol by to byť veľmi plodný prístup, keby bol dobre využitý, čo sa však nestalo. Ak je totiž dramatik pôvodom buď herec alebo divadelný kritik, je zrejme, že jeho tvorba sa bude riadiť inými kritériami a vychádzať z iných hľadísk. Táto možnosť, bohužiaľ, v analýzach jednotlivých hier a autorov príliš využitá nebola. Autorka mala výbornú príležitosť, nedopracovala ju však, hoci by to bolo veľmi obhatilo jej prístup.

Treba oceniť, že autorka poňala celú skupinu týchto nových dramatikov iba ako jednu z viacerých častí literárneho diania v Rumunsku v súčasnosti. Je dobré, že neabsolutizovala ani jej prínos, ani jej zástoj v tvorivom diani. Na druhej strane, nespomenula prakticky nijakých iných autorov, ktorých by sme mohli nazvať napríklad oficiálnymi (ak na s. 5 píše o alternatívnych autoroch), alebo staršími, alebo tradičnými. Podobne sa autorka postavila aj k tradícii rumunskej dramaturgie vcelku. Podľa videnia tejto práce uvedení autori nemajú predchodcov, pričom rumunská dráma sa zrodila s úderom roku 1989 – napriek tomu, že autorka si zrejme uvedomovala parciálnosť vlastného pohľadu. Do výkladu v práci však tieto okolnosti nezahrnula a tak jej práca pôsobí nielen oklieštene, ale akoby stála vo vzduchoprázdne. To sa potom prenáša aj do charakteristiky autorov, ktorým chýbajú predchodcovia, súvislosti a ukotvenie v literárnom a kultúrnom živote.

Dve úvodné kapitoly nemohli nahradiť chýbajúce informácie, súvislosti a prázdne miesta. Najmä preto nie, lebo nesledujú premeny v dráme, ani v literatúre, ba ani v kultúre, ale

v politickej atmosfére dneška, hoci aj tie iba v najrozšírenejšom až kolokviálnom podaní. Cieľom podobnej práce nie je hodnotiť atmosféru v spoločnosti, ani opakovať novinárske floskuly. Ak by to malo byť cieľom, potom sa musia voliť iné prostriedky a výrazy. Na druhej strane však treba priznať, že podobné záujmy môžu byť a dobre, že sú, vlastné mysleniu mladých generácií absolventov vysokých škôl, pretože práve oni si musia urobiť obraz o dianí svojich čias. Ba čo viac, do práce o súčasnej rumunskej dramatiky by patrili, ovšem s doplnkom, že by boli skutočne kvalifikované. Autorka práce avizuje, že sociologickými aspektami sa nebude zaoberať, čo je akceptovateľné. Nemožno chcieť od absolventov literárnych odborov, aby prinášali kvalifikované sociologické rozbor, i keď by si ich téma vyžadovala. Ak však autorka nakoniec predsa len sklzla do rôznych konštatovaní o stave spoločnosti v súčasnosti, či v Rumunsku alebo inde, mala si dať záležať, aby jej pozorovania boli menej povrchné. Iným riešením by bolo predsa len niečo naznačiť sociologickou analýzou spoločenskej a politickej situácie v Rumunsku, čo sa dnes v literárnych prácach často objavuje. Alebo sa potom naplno venovať literárnej analýze, ku ktorej sa výrazne priblížili práve rozdelením na autorov podľa toho, akým aspektom drámy sa venovali predtým (kritickým, režijným, historickým, scénickým, komunikatívnym, psychologickým a pod.)

Tento zámer však nebol v práci naplnený. Preto sú jedným z problematických miest práce kapitoly, venované analýze diela jednotlivých autorov. Je ich síce veľa, ale píše sa v nich len o vybraných okolnostiach života autorov, za ktorými nasledujú už len a výlučne popisy obsahu jednotlivých diel. Aj tých je veľa, čo svedčí o tom, že autorka práce ich pozná, že ich prečítala a že ich dokáže prerozprávať kultivovaným jazykom. Jej relatácia však nehovorí prakticky nič o význame diel a už vôbec nič o spôsobe, akým boli postavené a aké výrazové prostriedky v nich boli použité. Veď predsa to je prvý záujem každého autora – vyjadriť či skryť poslanie diela, message, kultúrnu, ideovú, literárnu či inú informáciu. Preto existuje stavba diela a postavy, aby to všetko vyjadрили.

V práci teda chýba okrem analýz aj zamyslenie sa nad súvislosťami s minulosťou, ktorá práve v rumunskej dramaturgii bola veľmi bohatá a plodná. Možno povedať, že nikdy v dejinách neboli inscenácie iba pod prísnyim vedením režiséroov (s. 9), tobôž nie v Rumunsku, kde práve dráma a divadlo fungovali ako verejná platforma neustálej a verejnej politickej aktualizácie a idologického odporu, a nikdy v rumunskej dráme nebolo cieľom iba pobavenie, ale vždy zmena chovania a myslenia, ako píše autorka (s. 9). Podobne k inštitúciám. Je veľmi dobre, že autorka priniesla informácie o formovaní mladej generácie autorov v anglickej kultúre a školách (Londýn), ale treba si uvedomiť, že kurzy tvorivého písania nezachránili rumunskú dramaturgiu od neexistencie, pretože školy dramatického umenia existovali v Rumunsku vždy a režijné a dramaturgické školenia boli na vysokej úrovni. Ba čo viac, od prvej polovice 19. storočia existovali tzv. Akadémie dramatických umení, čo boli veľmi špecifické umelecké školy a vlastne prvé verejné inštitúcie laického vzdelávania ešte v rumunských kniežatstvách, pred zjednotením. Ak sa dnes kurzy tvorivého písania zavádzajú aj v Čechách a na Slovensku, treba vidieť ich užitočnosť, ale neprečeňovať ich zázračnosť. Je však veľmi dobre, že si ich zástoj autorka uvedomila, pretože práve v prípade rumunského divadla ich kontext, mám na mysli anglický kontext satiry a humoru, má zrejme na svedomí obrovský nárast toho výraziva v rumunských hrách, ktoré v anglickom kultúrnom kontexte pôsobi podstatne voľnejšie

a menej agresívne, ako v v kontexte literatúr a kultúr strednej Európy, kde sa dostáva do polôh vulgárnosti a dehonestovania. Nie je to jediný prípad tohto vulgarizujúceho efektu – podobne pôsobí anglická humornosť napríklad aj v USA.

Na záver by som chcela dodať, že neexistujúci úvod do problematiky v práci nakoniec nahradila posledná kapitola práce, venovaná otázkam drámy práve zo širších hľadísk, ktorá síce historický prehľad neprináša, ale na druhej strane prináša informovaný a dobre koncipovaný rozhľad v súčasnej situácii. Na jeho základe si čitateľ skutočne môže urobiť obraz o celkovom stave rumunskej dramatiky, ktorá predstavuje dnes jeden z významných prínosov rumunskej literatúry do svetového kontextu.

Práca sa vyznačuje čistým štýlom, presným logickým myslením a súvislým výkladom, ale aj zaničením, ktoré je tiež veľmi potrebné. Sem tam nájdeme pravopisné alebo významové chyby (satyra, archetypy, kompilace a pod.), občas v texte chýbajú odkazy, v bibliografii citované pramene alebo citáty v origináli, sem tam zlyhá grafika a vyskytnú sa aj chyby v preklade. Práca však obsahuje aj potrebné náležitosti ako résumé v troch jazykoch, bibliografiu a odkazy. Je dobrým zavŕšením univerzitného štúdia rumunskej literatúry a jazyka. Preto ju odporúčam prijať a postúpiť ju na obhajobu.

PhDr. Libuša Vajdová, CSc.
Ústav svetovej literatúry SAV
Konventná 13
81364 Bratislava
Slovensko

Bratislava, 3. 2. 2012